

Име и презиме, односно назив организације и институције : Бојана Селаковић, програмска директорка Удружења грађана за демократију и грађанско образовање “Грађанске иницијативе“

Е-пошта: civin@gradjanske.org ; bojana@gradjanske.org

Назив закона на који упућујете примедбе, предлоге и сугестије: Нацрт закона о референдуму и народној иницијативи

Датум: 29.07.2021.

1. Општи коментари и сугестије у односу на Нацрт закона

Сматрамо да је добро што је коначно започет рад на измени овог Закона, имајући у виду да тренутно важећи Закон датира још из 1994. године и да потребна прилагођавања нису извршена ни након усвајања новог Устава из 2006. године.

Нацрт садржи одређена решења која представљају искорак у односу на тренутна законска решења, али постоји значајан простор за даље унапређење законског текста, у складу са принципима партиципативне демократије и омогућавања већег учешћа грађана у креирању јавних политика и доношењу одлука важних за њихов свакодневни живот.

Кад је реч о делу Нацрта који се односи на народну иницијативу, похвално је продужење рока за прикупљање потписа, али увођење обавезе плаћања овере потписа прети да обезвреди институт народне иницијативе имајући у виду да ће за њено покретање бити неопходна незанемарљива новчана средства. Поред тога, текстом Нацрта није предвиђено право равноправног учешћа представника Иницијативног одбора у свим фазама доношења траженог акта, чиме се умањују шансе за усвајање тог предлога. На крају, неопходно је да се додатно појасне и конкретизују одредбе које се односе на судску заштиту у случају непоступања или неправилног поступања надлежног органа, имајући у виду да нису предвиђени рокови у којима надлежни орган мора да предузме одговарајуће радње у складу са одлуком управних судова.

2.1. Конкретан део Нацрта закона чију измену предлагате и Ваш предлог за измену

--

Члан 7 став 2 , мења се и гласи:

„На акте за спровођење референдума и остваривање народне иницијативе, укључујући и оверу потписа, не плаћају се таксе“.

3.1. Образложење упућеног предлога за измену Нацрта закона

На начин који је предвиђен нацртом закона ограничава се, односно отежава остваривање права грађана да учествују у процесу одлучивања и сама одредба делује дестимулишуће према грађанима који на овај начин желе да се укључе у политички живот. Србија треба да тежи стандардима партиципативне демократије и овакво решење је у колизији са тим стандардом. Такође се поставља питање оправданости стављања у повлашћенији положај грађана који народну иницијативу потписују електронским путем, имајући у виду да за те потписе није предвиђен поступак овере. Наметање обавезе плаћања овере потписа, у садејству са неизвесношћу целог поступка и недовољне укључености иницијатора народне иницијативе у свим фазама кроз коју иста пролази, доводи у питање сврсисходност овог института.

Додатно, имајући у виду да је могућност коришћења електронског потписа у тексту нацрта само поменута, а да ће се сви детаљи у вези са тим поступком уређивати подзаконским актом који није истовремено на јавној расправи, поставља се питање рока у коме ће се обезбедити сви неопходни услови да се процес електронског потписивања успостави и постане функционалан. Ако се овај члан не промени, све до тог рока, који није предвиђен овим нацртом, оверавање потписа за које се плаћа накнада биће једини начин прикупљања потписа за народну иницијативу.

Алтернативни предлог је да се овај члан суспендује до тренутка у коме ће се створити услови за електронско потписивање. У супротном, овај члан закона биће демотивишући фактор за подношење предлога народне иницијативе чиме се доводи у питање сврха овог закона.

2.2. Конкретан део Нацрта закона чију измену предлагете и Ваш предлог за измену

Члан 16 мења се и гласи:

Подносилац захтева на основу којег је донета одлука о расписивању референдума (у даљем тексту: овлашћени предлагач) може одредити своје представнике (члана и заменика члана) у органе за спровођење референдума који равноправно учествују у раду тих тела.

3.2 Образложење упућеног предлога за измену Нацрта закона

У овом члану потребно је прецизирати да се улога представника овлашћеног предлагача не ограничава само на присуству, већ да обухвата могућност равноправног учешћа у доношењу одлука. Прецизнија формулација овог члана је нарочито значајна како не би био остављен простор за произвољно тумачење, тим пре што је у првој верзији Нацрта било предвиђено да представник овлашћеног предлагача нема право одлучивања.

Било би неоправдано искључити представника овлашћеног предлагача из процеса одлучивања органа за спровођење референдума, тим пре што надлежне изборне комисије нису у правом смислу речи стручни органи већ приликом спровођења избора у њихов састав улазе делегирани представници подносилаца изборних листа. С тим у вези, било би логично и правично да и представник овлашћеног предлагача има право гласа, односно право учешћа у одлучивању.

2.3. Конкретан део Нацрта закона чију измену предлагете и Ваш предлог за измену

Члан 39, у вези са ставом 3 и ставом 4 потребно је дефинисати шта се дешава уколико орган који доноси акт не поступи у складу са одлуком донетом на референдуму у року од 60 дана.

3.3 Образложење упућеног предлога за измену Нацрта закона

Непредвиђањем санкције за случај пропуштања органа да поступи у складу са одлуком обесмишљава се референдум као институт и средство које омогућава грађанима да непосредно утичу на доношење одлука

2.4. Конкретан део Нацрта закона чију измену предлагете и Ваш предлог за измену

Члан 54 , после става 2 додаје се став 3 који гласи :

Након верификације предлога, надлежни орган ће путем своје званичне веб презентације и на друге уобичајене начине обавестити јавност о идентитету чланова Иницијативног одбора.

--

3.4. Образложење упућеног предлога за измену Нацрта закона

<p>Било би сврсисходно увести обавезу јавног објављивања идентитета чланова Организационог одбора у циљу боље и потпуније информисаности грађана који желе да подрже покренути иницијативу. Имајући у виду да се потписивањем иницијативе остављају осетљиви подаци о личности, грађани треба да буду упознати ко је овлашћен да врши њихову обраду. Такође, из угла грађана питање легитимитета саме иницијативе неретко може да зависи од легитимитета представника иницијативног одбора.</p>

2.5 Конкретан део Нацрта закона чију измену предлагате и Ваш предлог за измену

<p>Члан 57, став 4 потребно је изменити на начин да се предвиди алтернативни начин предаје листе потписника у периоду пре усвајања уредбе којом се уређује електронска народна иницијатива.</p>

3.5. Образложење упућеног предлога за измену Нацрта закона

Чланом 76. предвиђено је да ће Уредбу којом се уређује електронска народна иницијатива Влада донети у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона. То потенцијално може довести до тога да у периоду од стушања на снагу овог закона, до усвајања Уредбе, постоји правна празнина у погледу формата у ком се потписи предају, што би практично паралисало спровођење овог закона у том временском периоду.

2.6. Конкретан део Нацрта закона чију измену предлагете и Ваш предлог за измену

Члан 65, став 4 мења се и гласи :

Представник иницијативног одбора има право равноправног учешћа у свим фазама поступка одлучивања о народној иницијативи, као и учешћа приликом израде акта у погледу ког је покренута општа иницијатива.

3.6. Образложење упућеног предлога за измену Нацрта закона

Да би иницијатива имала смисла неопходно је омогућити овлашћеном предлагачу да буде укључен у све фазе поступка. Нарочито је важно да се му се омогући учешће и рад на пленарној седници, могућност образлагања и реплицирања. Такође је од великог значаја уредити питање поступања у случају подношења амандмана на предлог, као и питања истовременог подношења две или више иницијатива или покретања иницијатива уколико је у процедуру ушао сличан или истоветан предлог Владе.

2.7. Конкретан део Нацрта закона чију измену предлагете и Ваш предлог за измену

Члан 70 потребно је допунити новим ставом који ће омогућити судску заштиту члановима иницијативног одбора и у вези са неизвршавањем обавезе скупштине из члана 65 и 66.

3.7. Образложење упућеног предлога за измену Нацрта закона

У вези са обавезама из члана 65 и 66, судска заштита чланова иницијативног одбора била би употпуњена, што би додатно оснажило механизам народне иницијативе, а додатно би позитивно утицао на јачање одговорности скупштине.

2.8. Конкретан део Нацрта закона чију измену предлагете и Ваш предлог за измену

Након Члана 71 треба додати нови члан којим ће се прописати обавезе надлежног органа у случају усвајања жалбе иницијативног одбора због непоступања или погрешног поступања надлежног органа. Односним чланом је потребно прописати и рокове за поступање надлежног органа у складу са пресудом Управног суда.

3.8. Образложење упућеног предлога за измену Нацрта закона

Имајући у виду низак ниво одговорности посланика-одборника услед слабости изборног система које се не могу превазићи одредбама овог закона, потребно је осигурати понављање поступка од стране председника скупштине, како би овај механизам судске заштите имао своју употребну вредност. У том смислу, овим чланом треба да се пропишу обавезе и рокови за поновно поштушање надлежног органа , али на начин који неће наметати додатне обавезе иницијативном одбору.